

Terttu Häkkilä

Toiminnanjohtaja
Suuntana 100 ry

Heidän ihanteensa murskattiin – Vieno Zlobinan tarina Säde-kommuunasta Neuvosto-Karjalassa

Asiasanat: Neuvosto-Karjala, Aunus, Säde-kommuuna, siirtolaisuus, Kanada, Zlobina, Stalin, kielikysymykset, karjalankieli, idealismi.

Artikkelissa kerrotaan suomalaisten Kanadan siirtolaisten, Neuvosto-Karjalaan Säde-kommuunaa rakentamaan lähteneiden Elis ja Emma Ahokkaan tyttären kirjoittamasta kirjasta. Kirja on yksi viimeisistä vielä elossa olevan ihmisen tarkka kuvaus Säde-kommuunan vaiheista suunnitteluvaiheesta rakentamiseen, menestykseen ja lopulliseen tuhoon. Kirjoituksessa kerrotaan nyt 97-vuotiaan kielitieteilijä Vieno Zlobinan elämästä ja keinoista selviytyä vaihtuvissa oloissa ja diktatuurin sorron alla. Kirjoittaja on tutustunut Vieno Zlobinaan yli vuoden kestäneen kirjan julkistamiseen ja suomentamiseen tarvittun projektin aikana. Kirjoituksen tueksi on olemassa useita videoita, joissa Vieno Zlobinaa haastatellaan hänen elämästään ja kirjan aihepiiriin liittyvistä kysymyksistä. Artikkelin tarkoitus on innostaa ihmisiä lukemaan uskomaton Neuvosto-Karjalassa toimineen Säde-kommuunan ja siellä eläneen, ihanteidensa perään lähteneiden vanhempien ja heidän tyttärensä tarina. Kirja antaa uutta tarkkaa tietoa historiallisista tapahtumista. Se kertoo elämästä Neuvosto-Karjalassa tavalla, joka on jäänyt tutkijoilta vähemmälle huomiolle, mutta joka on tärkeää ymmärryksen kannalta ja joka valaisee arjen asioita hyvin myös lapsen ja naisen näkökulmasta.

Viron Pärnusta Inkerinsuomalaisten kulttuuriseuran tilaisuudesta löytyi 96-vuotias Vieno Zlobina. Hän oli tehnyt pitkän matkan suomalaisten Kanadaan siirtolaisiksi lähte-

neiden vanhempiensa tyttärenä Kanadasta Neuvosto-Karjalaan, Neuvostoliittoon, sieltä Suomen kautta takaisin syntymämaahansa Kanadaan ja kolme vuotta sitten edelleen Viroon. Elämänsä ja Neuvosto-Karjalaan vanhempiensa yhdessä muiden siirtolaisten kanssa rakentaman Säde-kommuunan vaiheet Vieno Zlobina oli kirjoittanut kirjaksi, joka nyt odotti julkaisemista. Suuntana100 ry otti tehtäväkseen saada kirja julkaistuksi ja arvokas, historian kirjoituksia täydentävä tarina luettavaksi kaikille Karjalasta, Säde-kommuunasta ja siirtolaisten ihmiskohtaloista tietoa janoaville. Englanninkielisen kirjan julkaisusta sovittiin Siirtolaisuusinstituutin kanssa. Suuntana100 ry otti hoitaakseen kirjan suomentamisen vapaaehtoistyönä.

Kirjojen *Their Ideal Were Crushed – A Daughter's Story of Säde Commune in Soviet Karelia* ja *Heidän ihanteensa murskattiin – Tyttären tarina Säde-kommuunan vaiheista Neuvosto-Karjalassa* julkistustilaisuus 19.4. Kansallisarkistossa keräsi ison joukon Säde-kommuunasta ja Vieno Zlobinan haastattelusta kiinnostuneita. Oli ainutkertainen mahdollisuus kuulla skype-yhteydellä Säde-kommuunan vaiheet itse kokeneen ja ne tarkasti mieleensä painaneen ihmisen vastauksia hänelle esitettyihin kysymyksiin. Vienon tilaisuuteen signeeraamat kirjat myytiin loppuun. Onhan kyse ehkä yhdestä viimeisistä Säde-kommuunan vaiheet läpikäyneen

edelleen elävän ihmisen dokumentista ja tarinasta. Kirjan arvoa lisää Neuvostoliiton yliopistoissa työuransa tehneen kielitieteilijän ”akateeminen ote” ja laaja läpi käyty tausta-aineisto.

Kirja on kirjoitettu Vieno Zlobinan vanhempien Elis ja Emma Ahokkaan muistolle. Vienolla on poikkeuksellisen tarkka muisti ja hän kertoo lapsena kuunnelleensa kiinnostuneena aikuisten puheita. Oman selviämistarinsansa lisäksi Vieno haluaa kertoa näkemänsä ja kokemansa totuuden mielestään vääristelystä, salatusta ja unohtetusta tapahtumien kulusta. Kirjassa kerrotaan tutkimuksista usein karsiutuneista, tosiasioiden ympärille kietoutuneista elämän kokemuksista ja muistoista – onneksi myös lapsen ja naisen näkökulmasta. Näihin kuuluvat arjen asiat kuten ruoka, taloustyöt, harrastukset, koulu, opiskelu ja vaihdelleet kielikysymykset.

Mahdollisuudet ymmärtää arkielämää diktatuurin sorron alla paranevat

Professori Peter Kiviston, Augustana College, USA, laatima kirjan esipuheena oleva arvio kirjasta suhteuttaa sen muihin suomalaisten muutosta Suomesta ja Pohjois-Amerikasta Neuvosto-Karjalaan tehtyihin tutkimuksiin. Kiviston mukaan Zlobina kertoo perheensä kokemuksista, idealistisista kommunisteista, jotka muuttivat Kanadasta osallistuakseen työläisten valtion rakentamiseen. Muistelmat tuovat Kiviston mukaan esiin iäkkään naisen näkökulman menneeseen ja siten kivuliaita mutta myös miellyttäviä muistoja kaukaisista tapahtumista. Niistä muodostuu kertomus kunnollisista ihmisistä, jotka omistautuivat työläisten paratiisin rakentamiselle, sekä karusta ja kehitymättömästä kansakunnasta, joka lupasi luoda menestyksekkään kapitalistien sorrosta vapaan maailman. Muistelmat ovat myös kertomus petoksesta, sillä se mitä siirtolaiset kohtasivat, oli paljon pahempaa kuin Pohjois-Amerikan kapitalismi, olkoonkin, että sitäkin voi kutsua riistäväksi.

Zlobinan vanhemmat, Elis ja Emma Ahokas, olivat kaksinkertaisia siirtolaisia, jotka muuttivat ensin Suomesta Ontarioon Cobaltin kaivoskaupunkiin. Siellä he työskentelivät ahkerasti ja perustivat perheen, mutta viehättyivät lupauksesta paremmasta tulevaisuudesta Neuvostoliitossa. Erityisesti Elis oli idealisti, joka oli kiinnostunut kommunistisesta ideologiasta ja osuustoiminnan perusteista. Vaikka he lopulta joutuivat Stalinin luoman terroristivaltion uhreiksi, eivät 1938 teloitettu Elis ja hänen tyttärensä koskaan menettäneet uskoaan siihen, että parempi, yhteistoiminnallisempi yhteiskunta olisi mahdollinen. Kivisto pitää Zlobinan kykyä sinnitellä huoli-

matta lukemattomista kohtaamistaan esteistä huomionarvoisena. Hänen elämäntarinansa parantaa mahdollisuuksiamme ymmärtää arkielämää diktatuurin sorron alla.

Kohtauksia kirjasta

Vienon isovanhemmat olivat torppareita 1800-luvun lopun Suomessa. Erittäin raskaita ja lohduttomia oloja kuvaamaan Vieno on poiminut lauseen ”Kuu on torpparin aurinko”. Lisätienestejä isovanhemmat hankkivat käsittöillä. Kotiaskareiden keskeltä isoäiti kiirehti kalaan. Perhe osasi iloita jokaisesta suupalasta, jonka saivat syödäkseen. Jo varhain kodistaan lähtenyt, Viipurin alueelta sisäkön töitä löytänyt Vienon äiti tutustui palveluspaikan lähellä asuneeseen Vienon isään. Avioliiton parempia alkuaikojia seuranneita vaikeuksia kohdattuaan pariskunta kuuli huhuja, joiden mukaan Kanada olisi maa, jossa voisi ansaita elantonsa. Niinpä he päätyivät Kanadaan, missä Vieno syntyi 1919. Kanadassa kaivostyö osoittautui erittäin raskaaksi. Kohtalo ja idealismi paremmasta elämästä johti heidän monien vaiheiden jälkeen Neuvosto-Karjalaan rakentamaan ihanneyhteiskuntaa ja Säde-kommuunaa. Mukaan otettiin ylitöillä ja kampanjoilla kerättyä varallisuutta. Laivaan mahtui vain yksi matka-arkku henkeä kohti. Pitkän ja vaikean matkan vihoviimeiset 56 kilometria perille ajettiin hevostalla.

Säde-kommuunaa rakennettiin suomalaisella Sisulla. Siitä rakentui kovalla työllä palkittu, hyvin menestyvä tila. Kirjassa Vieno kertoo kommuunan asukkaista, koulunkäynnistä, kieliasioista, juhlista, keskusteluista viranomaisten kanssa, tarvikkeiden hankinnasta ja monista muista arjen asioista sekä opiskelustaan Petroskoin yliopistossa.

Lopulta Säde-kommuunan jäsenten mahdollisiksi kokemat valoist tulevaisuudennäkymät, suuret toiveet ja ihanteet murskattiin ja heidät tuomittiin tuohon. Vieno Zlobina päättää kirjansa: ”Ei voi olla ajattelematta kohtalon ivaa – mitään ei ole jäljellä menestyneestä kommuunasta. Pellot ovat muuttuneet pensaikoksi, ja paikka muistuttaa samaa tiheikköä, joka se oli kommuunan jäsenten sinne tullessa. Vain muistot ovat jäljellä, jotkut kauniita, jotkut sydäntä särkeviä.”

Vieno Zlobina vastasi hänelle esitettyihin kysymyksiin

Julkistustilaisuuteen FT, kirjailija Lasse Lehtinen oli laatinut Vienolle kirjaa täydentäviä kysymyksiä. Lopussa esitettyyn kysymykseen ”Oliko Säteen kohtalo politiikan vai Venäjän kansan vika”, Vieno vastaa: ”Politiikan vika. Poliittikka ulottui ympäri koko maan. Venä-

läistä luonnetta ei voi mitenkään yhdistää tähän. Poliitiikka se oli, valtion politiikkaa”.

Elämä jatkui – miten tällaisesta voi selvitä?

97 vuotta täyttäneellä Vieno Zlobinalla on ollut monia keinoja ja ominaisuuksia, jotka ovat auttaneet häntä selviytymään elämässään aina eteenpäin raskaista kokemuksista ja vaikeuksista huolimatta. Hyvän kielipäänsä avulla hän pärjasi koulussa, vaikka opetuskieliet vaihtuivat tiuhaan – ensimmäisen koulukieli englanti, sitten venäjää, suomea ja karjalanmurteita, jopa edestakaisin. Vieno on perusluonteeltaan poikkeuksellisen iloinen, myönteinen, sosiaalinen ja aktiivinen, mikä auttaa sopeutumaan hyvin erilaisiin olosuhteisiin ja tilanteisiin ja voittamaan ihmisiä puolelleen. Älykkäänä ihmisenä hän etsii käyttökelpoisia vaihtoehtoja ja toimii erittäin päämäärätietoisesti ja sinnikkäästi asettamiensa tavoitteiden eteen. Älynsä ja ahkeruutensa ansiosta hän on pärjännyt hyvin työtehtävissään kielitieteilijänä ja yliopiston opettajana ja edennyt korkeaan virkaan ”oppituolin haltijaksi”. Rohkeudesta on ollut hyötyä, ja erityisesti silloin, kun hän lopulta päästyään Neuvostoliitosta silloisesta asuinkaupungistaan Pärnusta vierailulle Suomeen meni Kanadan konsulaattiin, palautti kanadankansalaisuutensa ja muutti takaisin syntymämaahansa Kanadaan. Eikä matka päättynyt vielä sinnekään, vaan menetettyään miehensä ja poikansa hän kolme vuotta sitten palasi Viron Pärnuun ja luopui sikäläisestä kodistaan irtaimistoinen, ystävistään ja Kanadan hyvästä sosiaaliturvasta. Rakkaimmat kirjat kyllä muuttivat mukana.

Uskomaton elämäntarina ja palanen Karjalan historiaa vaati tulla kerrotuksi ja auttoi Zlobinaa kohtalon käsittelyssä. Viisitoista vuotta Vieno työsti ja kirjoitti omaa, vanhempiensa ja Säde-kommuunan tarinaa. Nyt Vieno on erittäin tyytyväinen, kun hänellä on kädessään

kirjat sekä alkuperäisellä englanninkielellä ja suomenkielisenä painotuotteena.

Toivomme, että kirja tavoittaa mahdollisimman monta Karjalan historian vaiheista, siirtolaisuudesta ja uskomattomista ihmis-kohtaloista kiinnostunutta. Kirja auttaa ymmärtämään myös tämän päivän pakolaisia ja muuttoliikettä, jossa ihmiset jättävät kotimaansa uuden paremman elämän toivossa tai ihanteisiinsa uskoen.

Vieno Zlobina iloitsee saatuaan tarinansa painettuna. Kuva: Terttu Häkklä.

Linkejä:

Vastauksia julkistustilaisuudessa esitettyihin kysymyksiin:
<https://www.youtube.com/watch?v=Ab5lmzfvogU&t=43s>

Kirjoitus Vieno Zlobinasta Helsingin Sanomissa 3/2017:
<http://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000005126871.html>

Vieno Zlobinan haastattelu:
https://www.youtube.com/watch?v=6K4oRtFk_JY&feature=youtu.be

Vieno Zlobinan Suuntana100 -kirjoitus:
<http://www.suuntana100.fi/kielientutkija-vieno-zlobinan-uskomaton-pitka-elama-historian-ja-politiikan-kiemuroissa-kanadassa-arjalassa-ja-virossa/>